

POVZETEK

13. in 19. 10. 1995 je bila bila v kraju Rybachy v Kaliningrajskem okrožju v Rusiji ujeta prvoletna samica črnoglavke, ki je bila 25.9.1995 obročkana v Mariboru v Sloveniji. Razdalja med krajema je 1027 km, smer 20° SSV.

Po avtorjevem mnenju takšno neobičajno smer jesenske selitve črnoglavke ne gre pripisovati t.im. mladostni selitvi, ker je bilo za kaj takega že prepozno, pa tudi razdalja je prevelika. Kot možni razlog omenja tudi genetsko spremembo, opaženo pri delu srednjeevropskih črnoglavk, ki zadnje čase prezimuje na Britanskem otočju, nekatere pa se jeseni selijo celo v Skandinavijo. Prav tako je mogoče, da je šlo le za napako v orientaciji.

Nenazadnje bi črnoglavki na njeni poti proti SSV lahko pomagali južni vetrovi, ki so sodeč po sinoptični karti pihali iz Sredozemlja proti Baltiku v dneh od 2. do 7. 10. 1995.

SUMMARY

On October 13th and 19th 1995, a first-year female Blackcap ringed on September 25th 1995 in Maribor, Slovenia, was caught in Rybachy, Kaliningrad region, Russia. The distance between the two places was 1027 km, direction 20° NNE.

The author of the article believes that such unusual migratory route by the Blackcap could not be attributed to the so-called juvenile dispersal, as it was simply too late in the season and the distance was too long as well. As a possible explanation for this phenomenon he suggests changes in the genetically determined migratory direction noticed already in a part of Central European Blackcaps, which have lately been overwintering in the British Isles, while some of them may even migrate, in autumn, to Scandinavia. It is also possible that merely an orientation error has been involved.

In the end the Blackcap caught in Rybachy may have been aided on its way towards NNE by strong southerly winds which, according to the synoptic chart, blew from the Mediterranean to the Eastern Baltic from October 2nd to October 10th 1995.

Nikita Černecov, Biological Station Rybachy, Zoological Institute, 199034 St. Petersburg, Rusija

Iz ornitološke beležnice From the ornithological notebook

MALI PONIREK *Tachybaptus ruficollis*
LITTLE GREBE - *The grebe swam against the stream for about 3 to 4 minutes, diving in some 2 feet deep rapids, until it caught a fish and flew with it to somewhat calmer waters, on 3rd March 1996 on the Jezernica river at the outflow of Bohinjsko jezero (Lake Bohinj)*

Na sončno nedeljo 3.3.1996 je bilo Bohinjsko jezero popolnoma zamrznjeno, z edino izjemo nekaj deset kvadratnih metrov ob iztoku Jezernice pri Sv. Janezu. Tu se je zadrževalo 46 črnih lisk *Fulica atra* in 52 mlakaric *Anas platyrhynchos*.

Mojo pozornost je pritegnil mali ponirek *Tachybaptus ruficollis* na brzicah Jezernice pod mostom, tik preden se Jezernica in Mostnica zlijeta v Savo. Reka je bila upadla. Malega ponirka sem uzel, ko sem oprezal za povodnimi kosi *Cinclus cinclus*. Dejansko sta bila oba na istih brzicah. Kos je posedal po kamnih, ki so štrleli iz deroče vode, in se le tu in tam pognal za kratek čas v vodo.

Ponirek pa je plaval med kamni. Zaradi močnega toka je bil ves čas obrnjen proti njemu. Iz hitrega guganja se je dalo sklepati, da se zelo trudi in zelo hitro plava že samo zato, da ostaja na mestu. Večkrat je izginil v vodo za več sekund. Navzgor mu je uspelo napredovati le malo in še to bolj na mirnejšem toku brzice bližje brega. Nekajkrat se je dvignil v zrak in napol odletel, napol stekel po brzici navzgor, čeprav le za meter ali dva.

Tak, očitno naporen način lova sem opazoval 3 ali 4 minute. Ta čas ni bilo videti, da bi ponirek kaj ujel. Če že kaj, je bila to kaka manjša žival, ki jo je pogoltnil pod vodo.

Naposled mu je uspelo zgrabiti čokato ribico, dolgo morda dobrih 5 cm. Ker mu je plavanje proti deročemu toku jemalo vso koncentracijo, ni tvegalo, da bi ribo

pogoltnil na brzici. Z ribo se je zato nemudoma dvignil v zrak in odletel nekaj deset metrov navzdol po toku, pod brzico v mirnejše vode. Tam mi je žal izginil izpred oči, tako da nisem videl, ali mu je ribo uspelo pogoltnil.

Voda na brzici je bila plitva in nikjer, razen morda v tolmunčkih med kamni, ni dosegla dveh pednjev.

V tej zimi (1995/96) je Bohinjsko jezero začelo zamrzovati šele proti sredini februarja, popolnoma je zamrznilo tik pred koncem februarja. Na jezeru se je vso zimo zadrževala manjša skupina 5-10 malih ponirkov. Po zaledenitvi Bohinjskega jezera so se ponirki umaknili drugam, saj smo jih kljub vsakotredenskim obiskom vnovič opazili šele konec marca, ko se je led stajal.

Opisano opazovanje malega ponirka je zelo nenavaden način prehranjevanja za to vrsto, saj smo je vajeni iz stoječih in počasi tekočih voda. Ni mi znano, da bi bilo podobno vedenje za to vrsto v literaturi kje opisano. *Tomaž Jančar, Gorjenje Blato 31, 1291 Škofljica*

KONOPNICA *Anas strepera*

GADWALL - 4 (two males and two females) on 1st February 1998 on the river Sava near Ljubljana

Poročilo o zanimivostih s Save pri Ljubljani (*Acrocephalus* 83) sem zaključil z majem 1997, ko se je končala sezona preletnikov in začela sezona piknikov, sončnih kopeli in raznih nenavadnih dejavnosti različnih osebkov, ki jih Sava privlači kot magnet.

Jeseni 1997 so se spet pričela vrstiti presenečenja. Na Savi pri Tomačevem sem opazoval naslednje v tem okolišu redke vrste: 11.9. malega galeba *Larus minutus* (prvoletni osebek v skupini prvoletnih rečnih galebov), 19.9. samca čopaste črnice *Aythya fuligula*, manjše skupine žvižgavk *Anas penelope* prvič 7.10 in nato še nekajkrat v tem mesecu in v novembru, ter 4.11. samca dolgorepe race *Anas acuta* (imena pa si ni zaslužil, ker so mu značilna repna peresa manjkalna).

Pokazalo se je, da se na tem delu Save pojavljajo vse tiste race in ponirki, ki jih je mogoče udobno opazovati na Savi pri Zbiljah in Trbojah, s to razliko, da so tu redki gostje in največkrat v manjših skupinah ali celo posamično. Plačilo za porabljene ure in prehojene kilometre je večja bližina opazovanja, kot je mogoča na jezerih ali na morski obali.

Od pravih rac (rod *Anas*) mi v letih 1996 in 1997 ni uspelo odkriti samo konopnice, česar pa nisem pripisoval njeni redkosti, pač pa neizraziti obarvanosti. Pomladi 1997 sem namreč v skupini kreheljcev in mlakaric opazil tudi nekaj rac, ki so bile po velikosti in videzu nekaj vmesnega med samico ene in druge imenovane vrste, in kasneje sem si očitil, da se jim nisem bolj posvetil. No, 1.2.1998 sem prezebajoč na bregu blizu mosta štajerske vpadnice z zadovoljstvom popravil ta svoj spregled.

Med lenobno počivajočimi mlakaricami je mojo pozornost pritegnila raca, ki se je edina marljivo postavljala na glavo in vsakič, ko je zadek usmerila navpično proti nebu, so se ji konice peruti prekrizale, tako da so izoblikovale znamenito Churchillovo gesto - zmagali bomo (črko "v", victory). V tem položaju je prišel bel trikotnik, nameščen ob zadnjem delu trupa, lepo do izraza. Ta je bila samica, kmalu pa sem zagledal še eno samico in dva lepa samca. Ne bom jih obširneje popisoval, rečem naj le to, da je bilo perje dosti bolj izrazito in mikavno obarvano kot na katerikoli sliki v priročnikih; bil je pač dan z izjemno čistim zrakom in ravno pravšnje difuzno svetlobo. Primerjal sem tudi samici konopnice in mlakarice, ko sta počivali v plitvi vodi in obračali proti meni prsi in trebuh. Konopnica je imela opazno manjša peresa, med rjavino zgornjega dela prsi in belino trebuha pa je bilo precej obsežno rjavo-sivo belo marmorirano polje.

Ko se je jel v *Acrocephalusu* pojavljati izraz "nočni efekt", sem po tem vzoru in glede na svoje izkušnje na Savi skoval izraz "račji efekt". Množica rac, jeseni in pozimi je običajno tu 100 do 200 mlakaric, dobesedno vabi samotne popotne race h kratkemu postanku. *Martin Košir*